

ONDERWIJS Rector Dalton College zwaait af

Van dubbeltjes kwartjes zien te maken

Kinderen zijn geen sjoelstenen die je na de basis-school in een vakje schuift, waardoor hun verdere toekomst is bezegeld.

Martijn Gijbertsen
m.gijbertsen@mediahuis.nl

Alkmaar ■ „Wie voor een dubbeltje geboren is, moet juist via het onderwijs volop kansen krijgen om toch dat kwartje te kunnen worden”, luidt de filosofie van Anna-Paulien Smits (62) uit Heerhugowaard. Zij is rector van het Stedelijk Dalton College in Alkmaar (150 vmbo-, havo- en vwo-leerlingen) en zwaait over een week af.

„Mensen in hokjes duwen is zo typisch Nederlands. Waarom zorgen we voor enorme scorestress in groep acht? Moeten kinderen wanneer ze elf, twaalf jaar zijn al kiezen wat ze later willen worden, zodat ze de bijbehorende vervolgopleiding kunnen volgen? In landen om ons heen gebeurt dat vaak pas rond hun vijftiende. Vandaar dat ik tegen ouders zeg: het schooladvies is slechts een startticket. We gaan in de eerste twee jaar bekijken wat het leerniveau van uw kind is en wat het beste bij zijn of haar talenten past.”

Klaarstomen

Jongeren ontwikkelen, zelfvertrouwen geven en ze zo klaarstomen voor een maatschappelijke carrière: Smits heeft zich daar, sinds ze haar eerste stappen in de onderwijswereld zette, altijd hard voor gemaakt.

„De kansengelijkheid schijnt groter te worden in Nederland. Het bieden van goed onderwijs is een weg om die ontwikkeling een halt toe te roepen. Iedereen is bij ons welkom, wij zeggen niet gauw nee. Vorig jaar hebben we een blind meisje geholpen haar havodiploma te halen. Dat vergt veel extra begeleiding, examens moeten mondeling gebeuren. Ook iemand met taaislijmziekte die thuis centraal examen heeft gedaan, is met ondersteuning geslaagd”, vertelt ze niet zonder trots.

„Door de kleur die wij geven aan het onderwijs - we hebben onder meer een technasium plus afdeling podiumkunsten met muziek, dans en drama - bieden we iedereen de kans om zichzelf op elk niveau te ontplooiën, te kunnen excelleren. Ook wanneer ze moeite hebben om te presteren door een lastige thuis-situatie of privéproblemen. Dat leidt ertoe dat het Dalton een stabiel leerlingenaantal kent.”

Het had overigens weinig gescheeld of de geboren Friezin was in 1990 niet als conrector op het toenmalige Jan van Scorel College in Alkmaar (voorloper van het

Dalton) beland, maar in Winschoten begonnen.

„Na een oriëntatietraining over dat er meer vrouwen in de schoolleiding moesten, had ik gesolliciteerd op functies in Winschoten en Alkmaar. Ik was destijds werkzaam op een school in Veendam. Bij het sollicitatiegesprek in Winschoten vroegen ze mij of ik 'naast de Libelle ook wel andere vakliteratuur las'. Dat was echt shocking, ronduit stuitend, zo iets kun je je nu niet meer voorstellen, toch? Gelukkig is er intussen veel veranderd in de onderwijswereld, toen gooide dat de deur voor mij onmiddellijk dicht. Je wilt als vrouw wel serieus worden genomen.”

Het werd dus het Jan van Scorel, met destijds nog locaties aan de Muiderwaard en Bergerweg. In 1996 is naar één gebouw verhuisd aan de Arubastraat, acht jaar later werd de school het Dalton. „Het gesprek in Alkmaar was trouwens ook best bizar. Ik moest langskomen bij de wethouder in het stadhuis aan de Langestraat, de gemeente ging nog over onderwijs. Die zat tijdens mijn sollicitatie volop te roken. Dat mocht toen. Ja, de tijden zijn enorm veranderd.”

Het vanuit Amerika overgewaaid Daltonprincipe is op voorspraak van Smits naar Alkmaar gehaald. „Via het netwerk van vrouwelijke schoolleiders waarin ik zat, ben ik ermee in aanraking gekomen. In het kort staat het voor gepersonaliseerd onderwijs, waarin leerlingen een grote mate van vrijheid en zelfstandigheid krijgen. We geven niet alleen klassikale lessen, bieden ook keuzewerktijd. Daarbij worden scholieren gecoacht door mentoren, die speciale trainingen hebben gevolgd.”

Toegevoegde waarde

„Dat blijkt heel effectief te zijn, is van toegevoegde waarde. De onderwijsresultaten konden beter en zijn sindsdien omhooggegaan. Pubers zijn veel gemotiveerder wanneer ze zelf de regie in handen mogen nemen. We leveren daardoor niet alleen jongvolwassenen met een diploma af, maar leerlingen met lef. Zij kunnen goed samenwerken, plannen, reflecteren en verantwoording afleggen over hun keuzes. Dat zijn vaardigheden die ze bij een vervolgstudie of in hun werk goed kunnen gebruiken. Sterker, hun karaktervorming heeft ons aardig door de afgelopen anderhalf jaar, de coronaperiode, geslept. Kinderen zijn ondanks het thuisonderwijs heel goed in staat gebleken hoe zij hun dag konden indelen, er is weinig tijd

Fietsen met de conciërge

Alkmaar ■ Anna-Paulien Smits, die haar spullen pas na haar afscheid op 9 juli pakt, is altijd goed op de hoogte geweest van wat er onder scholieren en personeel van het Stedelijk Dalton College Alkmaar leeft. „Dat komt doordat ik bijna dagelijks terug naar huis fiets met conciërge Hans Entius, die ook in Heerhugowaard woont. Hij hoort vrijwel alles over wat er speelt, hem ontgaat weinig. Dus ik wist na die zeven kilometer trappen in 25 minuutjes meestal ook alles over die dag. Dat zijn zeer informatieve en waardevolle gesprekken.”

Ook aan Jur Bremer, haar plaatsvervanger die gelijktijdig met haar met pensioen gaat, heeft Smits altijd een fijne sparringpartner gehad. „Dat is heel belangrijk, je kunt het nooit alleen. Ons personeel (zo'n 130 medewerkers; red.) is net zo van onschatbare waarde.”

Om van scholieren te horen wat er leeft, heeft Smits regelmatig lunches met kleine groepjes leerlingen gehouden. „Een broodje met de rector, heet dat. Dan nodig ik ze uit op mijn kamer en komt er van alles op tafel.”

gemorst en zijn nauwelijks leerachterstanden opgelopen”, aldus Smits.

„Het is een enorme tour de force geweest om de school gaande te houden, ik hoop van harte dat die gekke strepen binnenkort van de vloer gaan en de anderhalve meter voorgoed verleden tijd is. Hier zegt niemand meer dat corona een griepje is. Onder leerlingen vielen de besmettingen wel mee, we hebben hooguit twee klassen naar huis hoeven sturen. Onder collega's zijn er bijna 25 medewerkers geweest die het virus hebben opgelopen.

Rector Anna-Paulien Smits: „Waarom zorgen we voor enorme scorestress in groep acht? Moeten kinderen, wanneer ze elf, twaalf jaar zijn al kiezen wat ze later willen worden?”

FOTO ERNA FAUST

„ Bij mijn sollicitatie vroegen ze mij of ik 'naast de Libelle ook wel andere vakliteratuur las'. Dat was ronduit stuitend

„ Pubers zijn veel gemotiveerder wanneer ze zelf de regie in handen mogen nemen

Toiletten zijn geslachtsloos

Alkmaar ■ Het Stedelijk Dalton College heeft op iedere verdieping een genderneutraal, geslachtsloos toilet. „Dat is tot stand gekomen op initiatief van leerlingen. We moesten toch renoveren, dus hebben dit meteen meegenomen.”

Het idee is volgens rector Anna-Paulien Smits ontstaan vóór de maatschappelijke discussie hierover. „Bij ons op school doen al jaren rond de honderd leerlingen mee aan Paarse Vrijdag, om aandacht te vragen voor de lhbtq-gemeenschap. Iedereen mag zijn wie-ie wil zijn, dus we vinden hier niet zo gauw iets gek. Als je een meisje bent en jongen wilt zijn of andersom of je jezelf zowel meisje als jongen voelt, is dat prima.”

Klimaat is ook een item waar leerlingen mee bezig zijn. „Zo wilde een groep scholieren meedoen aan de klimaatmars in Den Haag, daar vroegen ze bij mij toestemming voor. Ik heb gezegd dat dat mocht, maar dan moesten ze mij de volgende dag vertellen wat ze hadden geleerd en wat wij op school voor het milieu moesten gaan doen. Sindsdien zamelen we gescheiden afval in, dat is vanuit de leerlingen gekomen. Dat helpt, want dan doet iedereen toch eerder vanzelf mee.”

Als ze de deur van het Dalton achter zich heeft dichtgetrokken, gaat Smits verder als zelfstandig ondernemer. „Als zzp'er ga ik mijn expertise inzetten om andere schoolleiders en docenten te coachen, trainen en begeleiden. Ik kies ervoor om minder 'full speed' te gaan werken, maar heb de eerste klussen al binnen.”

De verantwoordelijkheid over die taalklassen waarin zij eerst voldoende Nederland moeten leren, voordat ze verder mogen in het onderwijs, is mede op mijn initiatief verdeeld over meer scholen. Ook het PCC en Jan Arentsz dragen nu die verantwoordelijkheid.”

Dieptepunt

Meest treurige ervaring voor Smits, een 'onmenselijk dieptepunt', is de noodgedwongen verhuizing van leerlinge Aygun Rustamli uit Azerbeidzjan, haar broer en ouders van

het azc in Heerhugowaard naar een gezinslocatie in Emmen. Dit gebeurde op last van de IND (immigratie- en naturalisatiedienst) omdat zij terug moesten keren naar hun land van herkomst. „Wanneer leerlingen plotseling of door ziekte overlijden, dat heb ik enkele keren meegemaakt, vergeet je dat nooit meer en hakt dat er vreselijk in. Maar dit was ook buitengewoon verschrikkelijk. Dat moet worden, werd bijna letterlijk uit de schoolbanken geplukt. Dat noem ik en dat voelt als deportatie.

Bewogen

„Ondanks alles is zij in Emmen over naar vwo3. Via het contact dat haar mentor van toen nog altijd met haar heeft, begrijp ik dat er een nieuwe procedure loopt in de hoop dat ze toch in Nederland mogen blijven. Dat iemand die hier

is geworteld zo van school weg wordt gehaald, is behoorlijk tragisch. Alle kanalen zijn bewandeld om dat te voorkomen, ik kreeg een brief terug van het ministerie van justitie en veiligheid in de trant van: 'het is fijn dat u zich zo inspannt, maar regels zijn regels'. Hoe kun je ooit rustig slapen, wanneer je zo'n brief moet versturen? Dat kind had gewoon hier haar diploma moeten halen. Ja, dat zijn zware momenten, ook voor een rector. Door dit en corona was het een apart en bewogen laatste schooljaar. Dat wel.”